

LIBRIS

Strada *Ficțiunii*

VIAȚA E O PLIMBARE
CU PĂLĂRIA PE CAP

Strada Ficțiunii

Mergi pe o stradă.

Cosmopolită. Straniu familiară. Cu miros de mare, de scorțișoară sau de cerneală. Trecătorii par manierați. Nonconformiști. Plini de umor. Ai căutat mereu strada asta. Paralelă cu modele. Perpendiculară pe modern. Nouă. Efervescentă. De tradiție bună. Cu seraiuri, *palazzo*-uri și hamace. Cu zgârie-nori și arcade. Cu clădiri invizibile. O stradă care se construiește pe măsură ce ți-o imaginezi.

Iată-l și pe omul cu umbrelă colorată, care știe drumul, dar se lasă purtat de suflul imaginației. Ghidul tău. Și, cum pe Strada Ficțiunii contează și plimbarea, nu doar destinația, dă mai întâi un tur.

Turul Clasic. Urmărește dreptunghiul colorat. Te vor acompania doar clasicii care au trecut testul timpului.

Turul Contemporan. Urmărește pătratul colorat. Te vor întâmpina autori care nu scriu neapărat pentru premii și vei descoperi debutanții chiar de la debut.

Turul Bestseller. Urmărește cercul colorat. Ești în rețea cu scriitori din cele mai fierbinți topuri ale lumii.

CONSTANTIN STOICIU

Scriitor, cineast, ziarist, Constantin Stoiciu a plecat din România în 1981. Fondator, la Montreal, în 1983, al editurii de literatură generală de expresie franceză, Humanitas, el a publicat *Le roman du retour* (1992), *De l'insouciance* (1994), *Fragments frivoles d'éternité* (1998), *Le fuyard* (2002), *La pâtisserie* (2007) – traduse și editate în România –, *La surprenante dignité d'un inconnu qui étouffe* (1999), *L'Addition* (2006), *Pelerinii* (2002), *Răfuieli* (2009) și *O natură fericită* (2011). A semnat cronici în *Cotidianul* (2000-2001) și, din 2007, semnează bilunar în revista *Cultura*.

Vocea autorului

„Autorul n-a purtat decât de două ori în viață pălării. În adolescență, probabil pentru a impresiona vreo colegă de liceu, câteva săptămâni, în plină iarnă, până i-au degerat urechile. Mai de curând, s-a întâmplat ca autorul să primească în cadou o pălărie neagră, cu borurile căzute, dintr-un material moale. Era tot iarnă și, cum nu reușea s-o poarte fără să pară nici supărat pe lume și nici prea binedispus, autorul a renunțat la ea și a început să scrie povestea lui Timotei și a vieții care e o plimbare cu pălăria pe cap.“

Constantin Stoiciu

C

CONSTANTIN STOICIU

VIATA
E O PLIMBARE CU
PĂLĂRIA PE CAP

Prefață de Alex. Ștefănescu

EDITURA ALLFA

VIAȚA E O PLIMBARE CU PĂLĂRIA PE CAP

Constantin Stoiciu

Copyright © 2014 Editura ALLFA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
STOICIU, CONSTANTIN

Viața e o plimbare cu pălăria pe cap / Constantin Stoiciu. –

București: ALLFA, 2014

ISBN 978-973-724-762-9

821.135.1-96

111

Toate drepturile rezervate Editurii **ALLFA**.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată
fără permisiunea scrisă a Editurii **ALLFA**.

Drepturile de distribuție în străinătate aparțin editurii.

All rights reserved. The distribution of this book outside
Romania, without the written permission of **ALLFA**,
is strictly prohibited.

Copyright © 2014 by **ALLFA**.

Editura **ALLFA**:

Bd. Constructorilor nr. 20A, et. 3,

sector 6, cod 060512 – București

Tel.: 021 402 26 00

Fax: 021 402 26 10

Distribuție: 021 402 26 30;

021 402 26 33

Comenzi: comenzi@all.ro

www.all.ro

Redactare: Elena Georgescu

Tehnoredactare: Liviu Stoica

Corectură: Anca Tach

Design copertă: Alexandru Novac

The logo for NBRIS (National Bibliographic Research Institute) is located at the top of the page. It features the word "NBRIS" in a large, stylized, serif font, with the letters "N", "B", and "R" being significantly larger than "I" and "S". The text is set within a light blue circular frame that has a slightly irregular, hand-drawn appearance. Below the circle, there is a faint, light blue graphic of an open book with its pages fanning out.

Farmecul istorisirii

Constantin Stoiciu nu are nevoie de o prezentare. Deși s-a expatriat și s-a stabilit în Canada în 1982, la 42 de ani, numele său nu a fost uitat. Îl cunosc iubitorii cinematografului românesc (ca scenarist al unor filme care s-au bucurat de succes: *Diminețile unui băiat cuminte*, 1967 (premiat la Festivalul de la Cannes), *Decolarea*, 1971, *Vilegiatura*, 1973, *Filip cel Bun* și multe altele). Îl cunosc iubitorii literaturii române (ca autor al volumelor *Dimineața*, 1966, *Peștele de fontă*, 1968, *Trufie*, 1974, *Pasarela*, 1979 etc.). Chiar și cărțile scrise în franceză și publicate la Montréal (*Le Roman du retour*, 1992, *De l'Insouciance*, 1993, *Fragments frivoles d'éternité*, 1998 ș.a.) au fost – multe dintre ele – traduse în română și citite și în România.

Foarte cunoscută este în țara de origine a scriitorului și activitatea sa de editor (datorită, probabil, și litigiului pe care l-a avut cu Gabriel Liiceanu, pe tema numelui Editurii Humanitas, editura lui Constantin Stoiciu cu același nume, din Canada, fiind mult mai veche).

Iată că acum Constantin Stoiciu ne propune o nouă carte, plăcut ritmată, plină de viață și de vis, marcată de experiența sa de cineast. Este o plăcere să citești această carte. Poți chiar să-ți închipui, când o deschizi, că te așezi într-un fotoliu și te uiți la un film.

Protagonistul „filmului“, Timotei, este un „om fără însușiri“, dar, în mod paradoxal, și un personaj bizar, din cauza inaderenței sale la stilul de viață al epocii. Modul său de a trăi nu este compatibil nici cu comunismul, nici cu perioada postcomunistă. Moștenitor al unei mătuși, Agata, părăsită în ultimii ei ani de viață de toată familia în afară de el, trăiește fără griji, alunecând

în reverii la serviciu (este funcționar) și contemplând lumea în timpul său liber, pe care îl cheltuiește calm și voluptuos (doar în *Jurnalul* lui Mihail Sebastian mai găsim acest epicureism citadin, propriu perioadei faste dintre cele două războaie mondiale). Titlul romanului, foarte bine găsit, descrie concis un destin: *Viața e o plimbare cu pălăria pe cap*. Să trăiești viața ca pe o plimbare cu pălăria pe cap pare simplu și nepericulos, dar în lumea comunistă devii suspect dacă porți pălărie, dacă vorbești limbi străine, dacă te afișezi cu femei frumoase.

Timotei este portretizat cu artă de Constantin Stoiciu (care are, de altfel, un remarcabil talent de portretist, aducând în prim-plan, pe rând, personaje greu de uitat):

„În ciuda anilor care se adunau, Timotei nu-și arăta vârsta. (...) Era înalt, avea trăsături regulate, ochi verzi, puțin melancolici, dantura întregă, își tunde la timp părul negru albit la tâmple, și-l pieptăna cu cărare pe stânga, se bărbiera la sânge și se parfuma lejer cu lavandă; nici slab, nici gras, aproape greutatea ideală, începutul vag de chelie din creștetul capului trecea, printre femeile de vârstă apropiată ca o dovadă că-și păstrase virilitatea, ceea ce era adevărat.“

Nimic nu tulbură plăcerea de a trăi a lui Timotei, nici măcar coalizarea împotriva sa a unor rude care vor să-l deposedeze de moștenirea rămasă de la bătrâna Agata. Când adversarii săi îl declară iresponsabil și îl aduc în fața unei comisii medicale, el se supune examenului, calm, surâzător, deși trist în sinea lui. Psihiatrii dau verdictul „sănătos“, considerând discreta lui melancolie ca și unele bizarerii de comportament drept devieri nesemnificative de la o conduită-standard.

„Acțiunea“ romanului se desfășoară în volute largi și calme ca fumul de țigară într-o încăpere fără curenți de aer. Fiecare nou personaj adus în scenă are povestea lui. Plină de grație (o grație aproape coregrafică) este evoluția relației dintre Timotei și Manuela, nevasta atrăgătoare și libertină a unui bărbat tânăr din familie, trimisă să-l seducă pe Timotei pentru a-l determina să renunțe la moștenire. Deși știe în ce scop este curtat de ea, Timotei nu vrea să rateze momentul. O invită la o plimbare cu mașina pe frumoasa femeie cu veleități de actriță, o duce

undeva, în Bărăgan, într-o gară mică și abandonată (condusă cândva de tatăl lui) și, în clădirea pe jumătate ruinată, îmbătându-se cu amintiri (al căror farmec partenera lui nu-l înțelege, fiind lipsită de sensibilitate), face dragoste cu ea cu o liniștită dăruire, fără să-și piardă nicio clipă luciditatea.

Să tot citești o asemenea carte, care nu te bruschează, ca atâtea altele, publicate în vremea noastră, ci te cucerește cu farmecul dintotdeauna al istorisirii. Romanul are dramatism, dar un dramatism artistizat, realitatea brutală este convertită de Constantin Stoiciu integral în literatură.

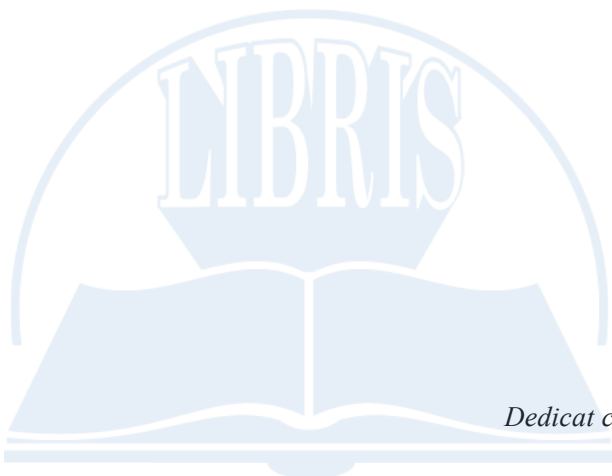
Alex. Ștefănescu

LIBRIS

*... În consecință, voi toți cei care
ați vrut să schimbați lumea
și n-ați înțeles chiar nimic duceți-vă în...
mamelor voastre, și sunt politicios.*

Dino Buzzati

Dedicat celor încă nedumeriți

Prolog

S-a întâmplat ca din primăvară până la începutul toamnei anului 201... să călătoresc foarte des cu trenul între București și Constanța pentru o poveste de familie nici azi rezolvată. Cu destulă bătaie de cap, am reușit să călătoresc mai mult ziua. Nostalgie de orășean mai curând literară, îmi place să privesc pe fereastră chiar dacă nu e nimic altceva de văzut decât stâlpi, drumuri și copaci dincolo de care se întind lanuri de porumb, de grâu, de floarea soarelui, câmpia, dealuri sau munți; îmi plac gările și frenezia lor în puținul timp în care trenurile opresc; îmi plac și gările părăsite pe care trenul le lasă în urmă ca și cum s-ar lepăda de o amintire supărătoare.

L-am văzut pentru prima oară pe Timotei într-una din aceste gări părăsite spre sfârșitul primăverii. Era îmbrăcat așa cum îl știam, costum cu vestă și cravată, pantofi de vară și pălărie de paie de care nu s-a mai despărțit până în toamnă. L-am văzut apoi de fiecare dată când treceam spre Constanța sau București la fel îmbrăcat, de câteva ori, când ploua, adăpostit sub o umbrelă albă. Am locuit cândva, în altă viață, în același bloc cu el, în Titan, avea o garsonieră la etajul patru și era funcționar sau profesor pe undeva. Nu ne-am cunoscut prea bine, ne încrucișam uneori, ne salutam, schimbam câteva vorbe. Îl găseam puțin ciudat și trist, dar nu puteam spune pe atunci de ce. Se flecărea la bara unde se băteau covoarele și în piața improvizată în marginea grădinii cu nuci că nu e înșurat cu o frumusețe bucureșteană care i se agăța de braț de îndată ce ieșeau din bloc; nu înțelegea să-l împartă cu amatoarele de aventuri, numeroase, în cartierul abia construit. Într-o zi frumusețea a dispărut și n-a mai fost văzută niciodată. După câțva timp a dispărut și Timotei, dar numai

câteva săptămâni. Când s-a întors, era ca și cum abia s-ar fi trezit din somn și mi s-a părut și mai trist ca altădată. La bara de băut covoare și în piață a fost încurcat după aceea cu o blondă de la parter cu zâmbut alunecos și sâni generoși, o ducea uneori dimineața în oraș cu Trabantul; bărbatul, care făcuse filme, îi fugise în Germania și o lăsase cu un băiețel. Zvonul s-a stins brusc când blonda a început să fie vizitată aproape zilnic de poetul vitalist și romantic revoluționar Vasile Nicolescu, personaj detestabil al lumii literare românești căruiua îi datorez părul albit peste noapte datorită unui film și a unui roman mutilate din motive ideologice. Pe atunci își vânduse și Timotei Trabantul.

L-am pierdut din vedere când m-am mutat și nu mi-am mai amintit de el decât în dimineața în care, după zece ani de exil, am trecut prin cartier. N-am mai întâlnit pe nimeni cunoscut. Grădina cu nuci fusese îngropată sub blocuri, bara de băut covoarele în care băiatul meu își rupsesse un dinte ruginise, blonda se măritase cu un norvegian și nimeni nu mai știa nimic despre Timotei după ce-și vânduse garsoniera.

La începutul toamnei, pentru ultima oară în drum spre București, am călătorit în același compartiment cu un avocat sau un comis voiajor. S-ar fi putut să nu fie avocat și nici comis voiajor, avea ceva milităros în felul cum stătea costumul negru fără nicio cută pe el, în expresia sfidătoare a obrazului și în felul de a vorbi, sec, ca și cum fiecare cuvânt rostit ar fi avut ceva definitiv. Când trenul a trecut prin gara părăsită și silueta lui Timotei încremenit la adăpostul umbrelei albe în mijlocul peronului m-a frapat din nou, avocatul sau comis voiajorul, așezat pe bancheța din fața mea, la fereastră, a întors și el capul să-l privească. Atunci am simțit că picioarele îi tremurau.

— Mă înșel, a zis după ce trenul s-a îndepărtat, sau tipul de-adineauri, cu umbrela, v-a intrigat?

— L-am cunoscut cândva, am răspuns.

— Îmi datorează libertatea, a continuat pe tonul lui sec. Mi s-a mai povestit despre nebunia asta a lui de a privi trenurile care trec, dar n-am crezut. Acum m-am convins. Râse la fel de sec, scurt, cazon: Mă întreb dacă doi-trei de închisoare nu l-ar fi răcorit la cap. Libertatea e un bun prețios, cred că sunteți de acord...

— Bineînțeles, dar dacă nu vă cer prea mult, cu ce s-a făcut vinovat?

— Îmi cereți prea mult. Tot ce vă pot spune e că în cariera mea cazul lui a contat. În fine, ca să vă faceți totuși o idee, vă amintiți poate de o fostă vedetă de televiziune, o știristă cum se zice cu un barbarism, și de scandalul din urmă cu doi ani...

— Îmi amintesc, da, vag. (Citisem ceva în ziare, pe Internet.) Dar ce-a căutat el în povestea asta?

— Viața e parșivă, cred că sunteți de acord. (Am înclinat capul, nu puteam să nu fiu de acord.) Chiar și cei mai obișnuiți, mai neînsemnați, mai simpli oameni sunt puși câteodată în situații, ca să zic așa, cunoașteți cuvântul, inextricabile. Frica, prostia, lașitatea, stupoarea, nebunia îi pierd... În cazul în speță, mi-a fost destul de greu să-l salvez. În fine, am avut multă simpatie pentru el, chiar și un fel de prietenie...

A tăcut și am tăcut și eu. Ciudatul, tristul, anonimul, obișnuitul, neînsemnatul Timotei din anii tinereții în care locuiserăm în același bloc de prefabricate din Titan amestecat într-un scandal erotico-politic și eșuat într-o gară părăsită unde trenurile nu opreau niciodată, curios destin! Dar fără hazardul călătoriei cu trenul în același compartiment cu un avocat sau un comis voiajor, amândoi experți în mistificarea realității, nu mi-aș mai fi amintit niciodată de el și nici n-aș fi ținut să aflu ce s-a întâmplat în acel sfârșit de vară.

Se povestește că Timotei a găsit că viața merită cu adevărat trăita abia după moartea subită a unei mătușe care-l făcuse singurul ei moștenitor. Nu era o concluzie prea originală, dar la vârsta lui – între cincizeci și șaiszeci de ani, femeile preferau ambiguitatea, bărbaților nu le păsa și el întreținea cochet misterul –, sănătos, cu dantura întregă și peste noapte fără griji materiale, alta mai potrivită ar fi fost și mincinoasă și păguboasă. Nu știa totuși ce-l așteaptă.

Deposdată de partea ce credea că i s-ar fi convenit din moștenire, familia – o soră, un cumnat, fiul și nora lor și câțiva verișori pe care nu-i mai întâlnise de la cutremurul din 1977 – îi amintise brusc de el. Un apartament într-o vilă de toată frumusețea în apropierea Arcului de Triumf cu tot ce era în el, un Jaguar uitat în garaj și câteva conturi bine garnisite la bănci din țară și străinătate în dolari și euro, ranchiuna familiei fusese previzibilă și-l lăsase rece. Rătăcire sau nu sentimentală rămasă definitivă din motiv de moarte subită, mătușa ținuse să-și răsplătească nepotul iubit. El fusese singurul din familie care o văzuse îmbătrânind de la o zi la alta, încetîșor, cu un fel de sfială, din ce în ce mai mirată de ravagiile feței și ale trupului. Îi însoțise căderea penibilă, îi ascultase lamentările vesele și triste, îi alinase suferințele mărturisite cu jumătate de gură – o chinuiau durerile de spate –, îi plânsese moartea și o îngropase. Nimeni altcineva din familie nu venise la înmormântare și, fără câțiva vecini și cunoscuți, și ei cu un picior în groapă, ar fi însoțit-o singur pe ultimul drum.

Apartamentul vândut cu tot ce era în el chiar și la prețul miserabil la care se vindeau locuințele, dacă se mai vindeau din

cauza crizei ce se abătuse și asupra țării, vândut și Jaguarul, fără a mai socoti dobânzile și banii din conturi, i-ar fi triplat renta pentru următorii cincizeci de ani. Dar, spre stupoarea familiei care mai trăgea nădejde că un avocat uns cu toate alifiile și un judecător cu vederea mai slabă ar face să triumfe justiția, nu vânduse nimic. Păstrase apartamentul lui de două camere din Iancului și nu locuia în cel moștenit decât la sfârșit de săptămână, când se plimba de câteva ori cu Jaguarul până la Snagov și înapoi. Tentativa familiei de a fi pus sub tutelă pentru pierderea vădită a minților o suportase cu o resemnare veselă, testamentul olograf al mătușii fusese contestat exact pentru același motiv.

Cumnatul detestat din totdeauna copios luase conducerea ostilităților și Timotei ținuse să-l avertizeze că-și pierde timpul; și-l pierdea și el, de altfel. Înainte de a fi târât în fața unei comisii medicale, o ultimă încercare de a fi reprimit în grațiile familiei se întrupase în soția tânără, nostimă, elegantă și parfumată a nepotului văzut ultima oară când era încă un puști care nu știa ce profesie să-și aleagă. Alesese regia de film și, se pare, câștigase un premiu la un festival în străinătate cu un scurt metraj de ficțiune în care viitoarea sa soție interpreta o tânără goală pușcă suspendată de un trapez în balans sub privirile câtorva bărbați în uniforme de milițieni. Juriul, câțiva francezi sau spanioli și un chinez care trăia în Statele-Unite, descoperise în filmuleț o denunțare a comunismului. Era tot ce-și amintise Timotei din discuția între doi critici auzită la televizor despre debutul cinematografic remarcabil al nepotului și al actriței trimisă să-l seducă; de când era rentier și vroia să adoarmă rapid și cu mulțumirea că are și alte preocupări decât cele legate de bani și de familie, privea canalul cultural al televiziunii naționale.

Era într-o duminică și, curtenitor, înainte de a-i oferi o cafea, un suc sau un pahar de vin alb, citindu-i în ochii verzi curiozitatea, îi arătase apartamentul. O însoțise dintr-o cameră în alta, cu un pas în urmă, hotărât să ghicească ce corp se ascunde sub pantalonul lărguț și puloverul ce-i cădea pe coapse. Tulburat de tăcerea nostimei femeiuști ce se strecurase printre mobilele masive, din alte vremuri, cu agilitatea unei feline care mai dădea timp prăzii să se salveze, nu reușise. Avea totuși glezne

Pe **Strada Ficțiunii**, în **Lista lui Alex. Ștefănescu**,
vă mai puteți întâlni cu
următorii autori români:

FREDDY GÂRBACI, *Paraclet*

SILVIAN FLOAREA, *Premiul*

CORNEL GEORGE POPA, *Salonul de masaj*

VLAD A. POPESCU, *Viața face toți banii*

MIHAIL GĂLĂȚANU, *Mihail Karamazov*

CODIN MATICIUC, *Consumatorul de suflete*

DOINA POSTOLACHI, *601*

MARIN IONIȚĂ, *Mireasa neagră*

În curând

DANIEL BACIU, *Rapoartele muștelor despre oameni*

LUCIAN ZUP, *Fumatul interzis*